
RELIGIJSKA IN MITOLOŠKA SIMBOLIKA V VZHODNOAZIJSKI UMETNOSTI

Pomen motivov na vzhodnoazijskih predmetih, ki so postopoma prihajali v Evropo, je bil sprva popolnoma nejasen. Neznane mitološke živali, nerazumljive kombinacije posameznih motivov in neobičajna priljubljenost podob, ki so bile v evropski tradiciji nezaželeni – naj omenimo samo podgana in netopirja –, so begale evropske zbiratelje in vse druge, ki so prihajali v stik s temi tedaj še eksotičnimi predmeti. Številne ikonografske prvine so ob tem ostajale popolnoma prezrte: pomeni barv, kompozicije in seveda bogata jezikovna simbolika. Vse večja priljubljenost in nenazadnje naraščajoče število vzhodnoazijskih umetniških predmetov na evropskem trgu pa sta sprožila različne postopke razlaganja in udomačevanja. Ti procesi so postali kompleksnejši, ko so delavnice na Kitajskem in Japonskem začele ciljno proizvajati predmete za evropske kupce, še bolj pa, ko so se izdelovanja predmetov po kitajskih in japonskih vzorih lotili tudi v Evropi. Slovenski muzeji in druge zbirke hranijo sorazmerno veliko število predmetov, ki pričajo o različnih obdobjih in vidikih tega zapletenega procesa. Pričujoči tematski sklop Poligrafov je zato posvečen večplastni problematiki religijske in mitološke simbolike, kakršno lahko prepoznavamo na vzhodnoazijskih umetniških predmetih v slovenskih zbirkah. Prispevki odkrivajo različne vidike te problematike, predvsem pa interpretacijo posameznih pogostih in manj pogostih simbolnih motivov ter vlogo in razumevanje teh motivov v kontekstu medkulturnih stikov med Evropo in Azijo. Avtorice predstavijo tudi študije primerov zelo različnih tipov predmetov, od pohištva, glasbil, porcelana, pripomočkov za uživanje opija do amuletov, pahljač in spominkov.

Prispevek Nataše Vampelj Suhadolnik »Liu Hai draži zlato krstačo: srečenosni motivi na lesenem stojalu za ogledalo iz Skuškovke zbirke« se ukvarja z dragocenim stojalom za ogledalo iz zbirke Ivana Skuška ml., ki ga hrani Slovenski etnografski muzej. Z natančno ikonografsko analizo prizorov na osrednjem panelu stojala avtorica predstavi simbolne

motive in njihove kombinacije ter se še posebej posveti srečenosnim motivom. Poudari tudi osrednji motiv Liu Haija z zlato krastačo, in razmišlja o narativnosti ikonografske razporeditve srečenosnih simbolov. Klara Hrvatinič se v članku »Srečenosne ‚beštije‘ – simbolika ornamentalnih in figuralnih upodobitev na glasbilih iz Skuškovske zbirke« loti analize drugačnega tipa predmetov iz iste Skuškovske zbirke, na njih pa prav tako prepozna srečenosne simbole, še posebej t. i. »srečenosne zverine« (*rui shou* 瑞兽). To analizo poveže s kategorizacijo, ki jo muzikolog Gen'ichi Tsuga vzpostavlja za simbolno motiviko na glasbilih. V tretjem prispevku tematskega sklopa se srečenosna simbolika pojavi v popolnoma drugačnem kontekstu. Avtorica Helena Motoh jo analizira v raziskavi pripomočkov za uživanje opija, ki so prav tako del Skuškovske zbirke. V njenem prispevku »Udomačevanje tujega – predmeti za uživanje opija v Skuškovski zbirki« so poudarjeni predvsem fluidno razmerje do tujega, ki ga utelešajo ti predmeti, in procesi ikonografskega udomačevanja tujosti, ki jih lahko prepoznamo na njih. O problemih interpretacije kulturnega konteksta predmetov govori tudi članek Mine Grčar »Meč, ki prežene zlo? – numizmatični ali religijski predmet?«, ki obravnava podobna predmeta – meča iz kovancev – iz dveh različnih zbirk. Pri tem avtorico zanima predvsem, kako so bili ti amuleti razumljeni ob prenosu iz enega kulturnega okolja v drugo in kako so različne konotacije vplivale na to, kako so predmete kategorizirali in predstavljali. V petem prispevku se prav tako srečamo s prenosom vzhodnoazijskih predmetov iz Vzhodne Azije v Evropo, natančneje v slovenski prostor. Tina Berdajs v prispevku »Razumevanje motivike in simbolike na vzhodnoazijskem porcelanu v zbirki Narodnega muzeja Slovenije« analizira izbrano simbolno motiviko na vzhodnoazijskem porcelanu iz zbirke keramike Narodnega muzeja Slovenije. Predstavi tudi tri študije primerov, pri katerih prav simbolna ikonografija omogoča vpogled v kulturno-zgodovinsko ozadje trgovskih in kulturnih izmenjav med Evropo in Vzhodno Azijo. Članek Nataše Visočnik Gerželj »Pahljača kot ceremonialni in religijski predmet na Japonskem« predstavi enega najpogostejših predmetov v vzhodnoazijskih zbirkah v Sloveniji, najdemo jih namreč tako v Skuškovski zbirki Slovenskega etnografskega muzeja kot v Zbirki Alme Karlin v Pokrajinskem muzeju Celje. Avtorica razmišlja o religijskih in obrednih pomenih, ki

so jih pahljače imele v japonskem kulturnem kontekstu in jih nato poveže s posameznimi primeri pahljač v slovenskih zbirkah. Potovanja in razmišljanja Alme Karlin so tudi tema zadnjega članka v tematskem sklopu. Avtorica Maja Veselič se pod naslovom »Vzhodnoazijska motivika lisic v delih Alme Karlin« loti razlage enega osrednjih motivov vzhodnoazijske mitologije, ki so navdihovali to svetovno popotnico. Njeno interpretacijo tega motiva analizira skozi njena literarna dela, vse pa ponazori s povezanimi predmeti iz zbirke, ki jo hrani Pokrajinski muzej Celje.

Helena Motoh in Klara Hrvatin